

ངལ་ཕྱི་ལ་གིས་མི་གསར་སྐྱོན་བྱས་པ་རེད

ཀན་སྐུ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང

ངལ་ཚལ་གིས་མི་གསར་སྐྱན་བྱས་པ་རེད།

དཔེ་དེབ་འདི་ནི་རྒྱ་རྒྱུ་མི་དམངས་དཔེ་ཞུན་ཁང་གིས་སྤྱི་ལོ་ 1972 ལོ་ 4 བར་བཟུམ་པའི་《ནམ་མཁའ་ཁམས་དང་། སའི་གོ་ལ་། ཆེ་སྟོན་། མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་》ཟེས་བའི་དཔེ་དེབ་གཞིར་བཟུང་ནས་བསྐྱར་པ་ཡིན།

本书根据上海人民出版社1972年4月出版的《天体、地球、生命和人类的起源》一书翻译。

རང་རྩོལ་གིས་མི་གསར་སྐྱ་བྱས་པ་རེད

ཁྱང་ཉེ་རང་སྤྱང་དངོས་མང་བཤམས་སྟོན་ཁང་གི་ཉྱང་ཆེན་གིས་བཅམས་པ

ཀན་ལུ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་གིས་བསྐྱར་ནས་བསྐྱར་པ

(ལན་གྲིག་ཆེན་དབྱང་ལམ་ཆེན་མང་ 304)

ཀན་ལུ་ཞིང་ཆེན་ཞིན་ཏུ་དཔེ་ཁང་གིས་བཟུམ་པ

མཆོ་སྐྱ་ཞིན་ཏུ་པར་ཁང་གིས་པར་གཞི་སྒྲིག་པ

1973 ལོའི་ཟླ་11 པར་པར་གཞི་1 རོ་སྒྲིག་པ་དང་པར་

ཐངས་1 རོ་བསྐྱུལ་པ

དེབ་རེར་: མྱེར་ 0.09

ངལ་ཚུལ་གིས་མི་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་རེད

མིའི་རིགས་དེ་སའི་གོ་ལའི་ཐོག་ཏུ་འབྱུངས་པ་ནས་ད་ལྟའི་བར་ཏུ་
ཉལ་མ་མི་ལོ་ས་ཡ་གཅིག་ཙམ་སོང་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་མི་ལོ་དྲུང་ལྷུང་
བརྒྱུ་ཕྱག་ཁ་གས་སོང་བའི་སའི་གོ་ལའི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྤྱི་དངོས་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་
བརྒྱུར་ན་ དུས་ལུག་ཉལ་ཅང་སྤྱང་སྤྱང་ཞིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ དེ་ནི་ཉལ་
ཅང་བརྒྱུ་ཆེ་ཞིང་ཡོད་འཕྲོག་པའི་ལེ་ཆོན་གཅིག་རེད། མིའི་རིགས་གིས་
རང་བྱུང་ཁམས་ལེད་སྤྱོད་བྱས་ཞིང་རང་བྱུང་ཁམས་སྐྱུར་བཀོད་བྱས་པའི་
དབང་གིས་ འཇམ་སྤིང་གི་རྣམ་པ་ལ་འཕྱར་སྤྱོད་ཆེན་པོ་བྱུང་དུ་བཅུག་
པ་རེད། “མི་སྤྱང་བ་ནས་བཟུང་ ང་ཆོང་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་
པའི་འགོ་རྒྱགས་པ་རེད” (ཨན་གེ་མི་ «ངལ་ཚུལ་དེས་སྐྱབ་ནས་
མིར་འཕྱར་བའི་གོ་རིམ་ནང་བཞོན་པའི་རྣམ་པ་»)。

མིའི་རིགས་འི་འདྲ་བྱས་ནས་བྱུང་བ་དང་འཛིག་རྟེན་མི་ལུལ་གི་ཆེས་
སྐྱོ་སྐྱོས་གི་མི་དེ་ཆོག་ནས་ཡོང་བ་རེད་ཟེར་ན། གནད་དོན་དེ་སྐྱེས་
ནས་བཟུང་ཉེ་དངོས་གཙོ་རིང་ལུགས་དང་སེམས་གཙོ་རིང་ལུགས་འདྲ་མིན་
སྐྱོ་ཆོགས་བར་གི་འཐབ་ཚད་བྱེད་པའི་གནད་འགག་ཅིག་རེད།

དང་པོ་ མི་ནི་“ཉམས་དབང་པོས་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་”
རེད་དམ་, གནའ་རབས་གི་སྒྲ་རིགས་ནས་འཕྲུལ་
སྐྱབ་སྐྱབ་ནས་ཡོང་བ་རེད་,

གནའ་རབས་གི་ཉམས་སྒྲ་, མི་རི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་སྒྲོ་རལ་,
མྱ་སྐྱབ་དང་གཏམ་སྐྱབ་ནམས་སྒྲ་ཚྭ་གས་སྐྱབ་སྐྱབ་བ་རེད་.

དཔེར་ན་, གནའ་རབས་ཨད་ཅིས་གི་གཏམ་སྐྱབ་ལས་, མི་སྒྲོ་ར་
དང་པོ་དེ་མྱ་སྐྱབ་སྐྱབ་སྐྱབ་པ་ཡིན་པར་བཤད་ཡོད་. རང་སྐྱལ་གི་གནའ་
རབས་གི་ཉམས་སྐྱབ་ཁུངས་, མི་ནི་ཉམས་སྐྱབ་སྐྱབ་སྐྱབ་པས་བསྐྱབ་པ་ཡིན་ཟེར་
བའི་གཏམ་སྐྱབ་ཡོད་. མེས་རིག་དར་བའི་གནའ་རབས་གི་སྐྱལ་ཁབ་
ཁག་དང་, མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་སོ་སོ་ཚང་མ་པལ་ཆེར་མི་རི་རིགས་གི་

འབྱུང་ཁུངས་སྒྲོ་ར་གི་མྱ་སྐྱབ་རིགས་འདྲ་མང་པོའི་རག་སྐྱབ་དུ་ཡོད་སྐྱབ་བ་
རེད་. ཡིན་ན་ཡང་, མྱ་སྐྱབ་ནི་“ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་
བཤད་སྐྱལ་ཞིག་མ་རེད་”(《འགལ་བའི་ནམས་བཤད་》, 《མཉམ་ཅི་
ཏུང་གི་གཞུང་ཚོམ་གཅིས་བསྐྱུས་》དེབ་ 1 བ). སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚྭ་གས་
མྱ་སྐྱབ་གི་ཆ་སྐྱུན་གི་དབང་གིས་, ཚན་སྐྱེད་དང་ཚན་རིག་དར་ཏུ་ཅང་
མེད་པ་དང་, གནའ་མི་རང་བྱུང་ཁམས་གི་མེས་ཡོན་ཏུ་ཅང་ཏུང་
ལྟམས་, མི་རི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་སྒྲོ་རལ་, བྱིས་པའི་འབྱུང་
སྐྱབ་ཅམ་དང་, རྒྱ་གས་བཏགས་ཅམ་, རང་སྐྱབ་གི་རྒྱ་གས་གཞིའི་ལན་
ཅམ་མ་གཞི་གས་འདེབས་སྐྱབ་པ་མ་རེད་.

ཁྱིཾགས་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ལྟར་བཤད་ཆེ་བ་མ་ཅིག་, གཤམ་རིམ་
 དང་གཤམ་རིམ་འགལ་རྒྱུ་དེ་བཤད་, བསུ་གཞིག་གཤམ་རིམ་ཅུང་ཅུང་
 གིས་ལྟར་རྒྱ་ཆེ་འི་དཔལ་ཚོ་ལ་མི་དམངས་མགོ་མོང་སྐད་ཀྱི་འགྲུལ་ལས་, ཁྱིཾགས་
 བསུ་གཞིག་དང་དབང་རྒྱུ་ལ་ལྟར་ལྟོད་ཀྱི་ཆེད་, རྒྱ་རྒྱུ་དེ་དག་ལེད་
 རྒྱུ་དང་འཁྲིག་བཤད་བྱས་ནས་, མི་རིམ་གསལ་གི་འཕྱུང་ཁུངས་རྒྱུ་ལས་
 མེས་མགལ་ཚོ་འི་བྱུགས་གི་ཆོས་བཤད་འདྲ་མིན་སྐྱོ་ཆོག་སྐད་ཀྱི་འགྲུལ་ལས་
 བཤད་, “རྒྱུ་དེ་དག་ལོ་སྐབས་ཀྱི་གསལ་སྒྱུ་བྱས་པ་ཤིང་”ཟེས་བཤད་ཅི་,
 བསུ་གཞིག་གཤམ་རིམ་ཆེད་མས་རྒྱུ་ག་སྐྱེལ་ཡང་དང་ཡང་དུ་བྱེད་གི་ཡིད་.....
 བཤི་ལོག་རྒྱུ་དེ་གི་འཆལ་གཏམ་ཞིག་ཤིང་།

[illegible]

དེ་འདྲ་ཡིན་ན། ལྷ་མི་དབང་པོ་ནི་འཛིན་ཆེན་ཁམས་གི་དབང་
 གསལ་ཅན་སྐྱ་ན་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་མི་དགོས་པ་རེད། བསྐྱ་
 གཞན་གྱི་འཕྲུལ་ལྷ་མི་སྐྱ་ཆེ་མི་རལ་ཚུལ་མི་དབང་ཁམས་ལ་དབང་རྒྱ་ར་དང་གཉའ་
 གཞན་ཕྱིད་པ་དང་བཅས་དེ་མི་སྐྱིག་ལ་མ་ཡིད་ཚད་ཚད་མ་ལྷ་མི་དབང་

པོས་བཀོད་ཐིག་བྱས་པ་ཡིན་ནིང་། མཚན་ཏུ་ཐུར་པ་ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུས་
གནོད་འཚེ་གཏན་ནས་བྱེད་ཚོག་རྒྱ་མ་རེད། དེ་ལས་སྒྲིག་ན་། “ལམ་
ལུགས་དང་འགལ་བའི་ཁྱེད་མྱེ་པོ་ག་ཚེ་པོ་ཞིག་ཡིན་རྒྱ་རེད”།

ཚོས་ལུགས་སྒྲོལ་ས་དད་དེ་རིགས་ནི་དཔལ་ཚོ་ལ་མི་དཔངས་བཟེ་བྱེད་་་་
གི་དུ་ནག་ཅིག་ཡིན་པ་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་རེད།

ཁྱི་ཚོགས་གི་ལག་ལེན་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་། མི་
ནུས་གིས་རང་བྱུང་ཁམས་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་པ་རིམ་བཞིན་གཏིང་ཟེ་ཟབ་དུ་
སྤང་ནས་། “ལྷ་ཡི་དབང་པོས་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་”ཟེར་བའི་བཤད་
ཚུལ་ཁྱུངས་མེད་དེ་ཉིན་རེ་བཞིན་ཚན་རིག་གིས་དཔར་རྒྱུ་དུ་འདོན་གི་་་་་
ཡོད་པ་རེད།

དུས་རབས་བརྒྱ་དུ་བའི་དུས་འགོ་ལ་། ཅི་ཤིང་དང་། སྒྲིག་
ཆགས་། མིའི་རིགས་སྒོར་གི་ཚན་རིག་གི་ཤེས་ཡོན་རྒྱུང་ཟང་མང་པོ་ཞིག་
བསགས་པའི་རྒྱང་གཞི་ཐོག་ནས་། མི་རེ་གཉིས་གིས་བཏོན་པ་ནི་། ཁྱེ་
དངོས་ནི་ལྷ་ཡི་དབང་པོས་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་མིན་པར་། དཔལ་འཛིན་ཁྱེ་
དངོས་དེ་མཐོ་རིམ་ཁྱེ་དངོས་སུ་འཕེལ་བྱུང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། མི་ཡང་
ལྷ་ཡི་དབང་པོས་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་མིན་པར་། གནའ་རབས་གི་རྒྱ་
རིགས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ནས་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད་ཟེར་བ་རེད།

སྒྲིག་མར་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དེ་རྒྱ་དུ་རིམ་དང་ཐུན་པར་བཏོན་
ཅིང་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་སྒྲིག་ནས་རིག་པས་སྐབས་བྱེད་འགོད་མཁན་ནི་
དབྱིན་ཤིའི་ཁྱེ་དངོས་རིག་པ་རྒྱ་མཁན་དར་ལུན་(1809—1882)

རེད། ཁོར་གྱིས་སྒྲི་དངོས་ལ་རྟོག་ཞིབ་དུས་ལུན་ཅིང་པོ་ཞིག་བྱས་
 བས། སྒྲི་ཆགས་དང་ཅི་ཤིང་རིགས་རིམ་འབྱུང་དང་འཕེལ་བྱས་སྒྲི་
 འཁོབ་པའི་སྒྲི་རྒྱུ་ལོ་ཆོས་ཅིང་རིག་དང་མཐུན་པའི་དབྱེད་གཞི་མང་པོ་འཆོལ་བ་སྒྲི་
 བྱས་པའི་ཐོག་སྒྲི་དངོས་ནི་དམའ་རིམ་ནས་མཐོ་རིམ་དུ་འཕེལ་བའི་
 འབྱུང་ཞེས་པའི་ཆོས་ཅིང་—འཕེལ་འབྱུང་སྒྲི་བ་བརྟན་པ་རེད། «སྒྲི་
 དངོས་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུལ་སྒྲི་» (1859 ལོ) ནི། ཁོར་གྱི་ཆོས་གི་
 མཆོན་ཕྱིད་ཅིག་རེད། དཔེ་ཆ་དེར། ཁོར་གྱིས་སྒྲི་དངོས་འཕེལ་
 འབྱུང་གི་སྒྲི་བྱེད་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པ་མང་པོ་ཞིག་བཞོད་ནས་སྒྲི་.....
 དངོས་ནི་ལྷན་དབང་པོས་གསར་སྒྲི་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར། དེ་དམའ་
 རིམ་ནས་མཐོ་རིམ་དུ་འབྱུང་བ་དང་རགས་པ་ནས་རྟོག་འཛིང་ཅན་དུ་
 འབྱུང་བའི་དུས་རིམ་རྒྱུད་རིམ་ལྡན་པ་ཞིག་བརྒྱུད་སྒྲི་བར་བཞེན་དབང་"
 བྱས་ཡོད་པ་རེད། དཔེ་ཆ་དེའི་སྒྲི་ཆོག་དུ་“མའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུལ་སྒྲི་
 དང་མོ་རྒྱས་ནི་གསལ་པོ་བཤད་པ་ཅིག་ཡོད་པེས་རེད” ཅེས་བཤད་ཡོད་པ་"
 མ་གཏོགས། མའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུལ་སྒྲི་དང་མིག་སྒྲི་བཀར་ནས་
 གོ་བུར་བྱས་མེད། དེ་ལས་གསལ་པོ་ཞེས་བྱུང་བ་ནི། དར་ལྷན་གྱིས་
 མཐོ་རིམ་སྒྲི་དངོས་ནི་དམའ་རིམ་སྒྲི་དངོས་ནས་འཕེལ་བྱས་ཀྱིས་འབྱུང་ནས་ཡོད་
 བ་ཡིན་པར་བཞེན་དབང་བྱས་ཡོད་པས། ཆེས་མཐོ་རིམ་གྱི་སྒྲི་དངོས་—
 མའི་རིགས་ཀྱི་དེའི་གསལ་སྒྲི་འདུས་ཡོད་པ་བཤད་མི་དགོས་པ་རེད།

དར་ལྷན་གྱི་འཕེལ་འབྱུང་སྒྲི་བ་དེས་“ལྷན་དབང་པོས་མི་གསར་སྒྲི་
 བྱས་པ་” ཟེར་བའི་འཆལ་གཏམས་རྒྱུད་དེག་དྲག་པོ་ཞིག་བྱས་ཡོད་པ་དང་

འབྲེལ་, ཡར་ཐོན་ཡོན་ཏན་ཅན་ཚད་མས་བྱུང་སྐྱོར་བྱས་པས་, འོག་
 སྐྱོད་སྒྲོ་བས་ལུགས་དེ་དག་ཁོང་སྤྱོད་ཆེན་པོ་མི་ལངས་པ་ཡོད་མི་སྤྱིད་པ་རེད་
 གནས་པ་དག་ཆོས་པ་ཤད་མཁན་དང་, ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་ཤད་མཁན་, དེ་
 མིན་ཆོས་ལུགས་སྒྲོ་ཆོག་སྐྱོད་མཁན་ན་མས་གཞིགས་ལངས་ནས་དར་ལུན་
 གི་འཕེལ་འགྱུར་སྒྲུབ་པར་རྟོགས་བྱས་པ་རེད་。

《སྐྱེ་དངོས་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་》སྐལ་ནས་ལུན་རིང་མ་སོང་.....
 པར་, དབྱིན་གོར་མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་དེ་ལ་དམིགས་ཏེ་ཚོད་པ་
 ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་བ་རེད་。སྐབས་དེར་དབྱིན་གོར་སྐྱེ་དངོས་རིག་པ་སྒྲུབ་
 མཁན་རྟོ་ཞི་ལིས་ནི་དར་ལུན་གཞུང་ལུགས་སྤྱད་སྐྱོབ་བྱེད་མཁན་དང་དྲིལ་
 སྐྱགས་བྱེད་མཁན་མིང་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཞིང་, དར་ལུན་གཞུང་
 ལུགས་བྱུང་སྐལ་བྱེད་པར་བྱས་ཆེས་ཁུང་པར་ཅན་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་རེད་
 ཁོང་གིས་ལུས་ཆགས་ལུགས་པ་ལྟར་བའི་རིག་པ་དང་, ལྷུང་ཚུལ་རིག་པ་,
 གནའ་རབས་སྐྱེ་དངོས་རིག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚུགས་ནས་, སྒྲོག་ཆགས་
 དང་མིའི་རིགས་བར་གི་འབྲེལ་བ་རྒྱས་པ་ཤད་ཕྱ་ཞིབ་བྱས་པ་དང་, རང་
 ལྷུང་ཁམས་སྐྱེ་མིའི་རིགས་གི་གོ་གནས་རི་འདྲ་ཡིན་པར་གཏན་འཁེལ་བྱས་
 བས་, མི་དང་སྐྱེའི་མེས་པོ་གཅིག་ཡིན་པ་སྒྲུབ་པ་དེ་ཐོག་མར་བརྟན་པ་
 རེད་。ཁོང་གིས་བརྟན་པར་: “མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་གི་གནས་
 ཚུལ་རིགས་ཞིག་ནི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱེ་རིགས་ནས་རིམ་བཞིན་འགྱུར་ཡོང་
 བ་ཡིན་པ་དང་, གནས་ཚུལ་རིགས་གཞན་ཞིག་ནི་སྐྱེ་རིགས་དང་མཉམ་
 དུ་མེས་པོ་གཅིག་ལས་སྐྱུད་པ་གྱེས་པ་ཡིན་པ་དེར་ཐེ་ཆོམ་ཟ་བའི་རྒྱ་མཚན་”

ཡོད་པ་མ་རེད”ཟེ་ཡོད།

1871 ལོར། དར་ལུན་གིས་«མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་དང་
མ་ཙཱ་རིགས་གདམས་པ་བརྒྱུད་པ་»ཟེར་བའི་དཔེ་ཆ་ཞིག་འབྲེལ་སྒྲིལ་བྱས་་་
ནས། མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་གི་གནད་དོན་དེ་མིག་སྔ་མུ་པག་ར་ནས་
གོ་བསྟར་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་གིས་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་དབྱེད་
གཞི་མང་པོ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས། མིའི་རིགས་དང་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་
རིགས་པར་གི་གཉེན་འབྲེལ་གི་འབྲེལ་བར་གོ་མ་གང་མཐུན་སྐྱོས་གིས་རིམ་་་
པས་སྐྱབ་བྱེད་བྱས་ཐོག། མིའི་རིགས་ནི་གནའ་རབས་གི་མི་དང་འདྲ་བའི་
སྐྱ་རིགས་ཞིག་——གནའ་པོའི་སྐྱ་ནས་རིམ་བཞིན་འབྱུང་ཡོང་བ་ཡིན་པར་
བརྟུན་ནེ། མི་དང་སྐྱའི་མེས་པོ་གཅིག་པ་སྐྱ་བ་དེ་ཡང་སྐྱར་དུ་གཏན་
འཁེལ་བྱས་ཡོད། དེ་ནི་འདི་ལྟར་།

གནའ་པོའི་སྐྱ་ $\nearrow$ མིའི་རིགས་
 $\searrow$ དེང་རབས་གི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་

མི་སྐྱའི་མེས་པོ་གཅིག་ཡིན་པའི་སྐོར་ལ། ད་ཆོས་ལུས་ཆགས་ལུགས་
བསྟར་བའི་རིག་པ་དང་། རྒྱུ་ལུགས་རིག་པ་། རྒྱུ་མ་ཆགས་རིག་པ་
བཅས་གི་ཐད་ནས་བདེན་དཔང་བྱེད་ཐུབ་པ་རེད།

ད་སྐབས་ཡོད་པའི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་བཞི་པོ་ (ཞིན་ཞིན་་་་
ཆེན་པོ་དང་ཞིན་ཞིན་ནག་པོ་——སྐྱེ་སྤྱིར་དུ་ཡོད་། ཞིན་ཞིན་——ཉིན་ཉིས་
ན་ཡོད་། སྐྱ་ལག་རར་རིང་པོ་——རང་རྒྱལ་གི་ཉེ་ནས་ཉི་མེད་ཕན་དང་ཉིན་
རྒྱ་གི་ནར་ཡོད་) དང་མིའི་རིགས་གཉིས་ལ་བྱེད་ཆོས་རིགས་འདྲ་མང་པོ་་་

ཞིག་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན, མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིག་ཡོད་ཚད་ལ་མཚུག་
 མ་མེད་པ་དང, ཀླང་ལག་ལ་ལས་བཞོས་ཤིང་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ, ལངས་
 མ་སྐྱར་ལྟ་བུ་བྱས་ནས་འགྲོ་བྱུང་པ་བཅས་རེད། ཀེང་རུས་གི་ཐོག་ནས་
 བརྒྱས་ན, མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིག་སྐྱ་ག་པར་མི་དང་འདྲ་བ་ནི་སྐྱ་ག་ཆར་
 གཞན་དག་གར་གིས་བྱང་བསྐྱར་བས་ཡོད་པ་མ་རེད། རྩེ་ལུགས་གི་ཐོག་
 ནས་བཤད་ན, སྐྱ་མོ་ལའང་སྐྱ་རེ་བཞིན་སྐྱ་མཆན་འབབ་རྒྱ་ཡོད་པ་དང,
 རྩེར་བཏང་དུ་སྐྱ་ག་རྩེ་ཐེངས་རེར་གཅིག་རེ་རྩེས་པ་རེད། བྲག་དབྱིབས་
 གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན, མི་ལ་བྲག་དབྱིབས་O、A、B、AB བཅས་
 བཞི་ཡོད, མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་ཡང་ཕལ་ཆེར་དེ་དང་འདྲ་བ་རེད།
 མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་དང་མི་གཉིས་ལ་ནད་རིགས་འདྲ་བ་ཁ་ཤིས་""""
 འབྱུང་རྒྱ་ཡོད་པ་དང, ནད་བབ་གི་གོ་རིམ་ཡང་ཉ་ལ་མ་མཐུན་པ་རེད།
 མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་ལ་འདྲ་ཤིས་གི་འགལ་སྡོད་ཐོག་མ་ཅམ་ཡོད་པ་"
 དང, རྣམ་པ་རྫོན་པའི་རུས་པ་འང་ངེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པས, དེའི་གདོང་
 གི་ཐོག་ནས་སྐྱ་ག་ལྟར་རྩེས་པ་དང་ཁོང་ཁོ་ལངས་པ་རྫོན་བྱུང་པ་རེད།
 མི་དང་དེར་རབས་གི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་རིགས་གཉིས་མའི་མངལ་དུ་སྐྱ་
 སྤང་གི་སྐབས་དང་མངལ་བུའི་ལུས་སྤང་མ་རྒྱས་གོང་ལ་དབྱེ་བ་འབྱེད་""""
 དཀའ་ཞིང, མངལ་བུའི་ལུས་སྤང་རྒྱས་པའི་རུས་མཚུག་ཁོ་ནར་མ་""""
 གཏོགས, མིའི་མངལ་བུ་དང་སྐྱའི་མངལ་བུ་མི་འདྲ་བའི་བྱང་པར་འབྱེད་
 མི་བྱུང་པ་རེད།

གནས་ཚུལ་དེ་དག་གིས་མི་དང་དེར་རབས་གི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྐྱ་""

རིགས་གཉིས་བར་ལ་ཐག་ཏུ་ཅད་ཉེ་བའི་གཉེན་འབྲེལ་གི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་
དང་། མེས་པོ་གཅིག་ཉེ——གནའ་པོའི་སྐུ་འཕེལ་རྒྱས་ལྷན་པོ་དང་བར་
བཞེན་དཔང་བྱེད་སྤྱབ་པ་རེད།

དར་ལུན་གིས་གསར་བཙོན་བྱས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་ཁོང་གིས་“
བཞོན་པའི་ཚན་རིག་དང་མ་ལུན་པའི་བཞེན་དཔང་དེས་། “སྤྱི་གཞུགས་
དེ་གཞུགས་དཔེ་བས་རགས་པ་ལྷན་ཅན་ནས་ད་སྐབས་ད་ཆོས་
མཐོང་པའི་གཞུགས་དཔེ་བས་ཉིན་རེ་བཞིན་སྐྱ་མང་ཅན་དང་
རྩྭ་འཛིང་ཅན་ཏུ་འབྱུང་པའི་བར་དང་དེ་ནས་མིའི་རིགས་”
གི་བར་ཏུ་སྤྱི་བས་པའི་འཕེལ་རྒྱས་རྒྱད་རིམ་དེ་རྩ་བ་ནས་”
གཏན་འཁེལ་བྱས་པ་རེད” (ཨོན་ཀེ་མི་: «རང་ལྷན་སྐྱོར་གི་
ཚོད་རྒྱུ་པ་རིག་པ་»)。 དེར་བཞེན་ཡོག་སྟོན་པར་ཞབས་འདེགས་ལྷན་
གི་“སྤྱི་དབང་པོ་སེམས་ལས་ལུན་བྱས་པ་” ཟེར་བ་དང་དངོས་པོ་ཐམས་
ཅད་ལུན་གཏན་འབྱུང་བ་མེད་པ་ཡིན་ཟེར་བའི་སྐྱོར་གི་སེམས་གཙུག་ལྷན་པ་”
དང་གཞུགས་འདས་རིག་པ་དེ་རིགས་རྩྭ་པས་དང་ལུན་པའི་སྐོ་ནས་རྒྱལ་ཏུ་
བཟུགས་པ་རེད།

དར་ལུན་སོགས་གིས་སྤྱི་དངོས་འཕེལ་འབྱུང་དང་མིའི་རིགས་གི་”
འབྱུང་ཁུངས་གི་གཞུང་ལུགས་ཐད་ལ་བྱས་སྤྱི་ལྷན་ཐད་ཆེན་པོ་ཞིག་བཞག་
ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། ཁོ་ཚོ་གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གི་ཆ་ལྟར་དང་
གྲལ་རིམ་གི་སྟོན་གནས་གིས་ཚོད་འགོ་ག་བྱས་པའི་དབང་གིས་། ཁོ་ཚོས་མི་
ནི་གནའ་པོའི་སྐུ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་ལྷན་པོ་དང་བཞེན་པ་ལ་མ་ཐོང་སྤྱབ་པ་ མ་”

གཏོགས, གནའ་པོའི་སྒྲ་དེ་མི་ལྟར་མིར་འབྱུང་བ་དེ་ཚན་རིག་དང་མཐུན་
 པའི་སྒོ་ནས་འབྲེལ་བཤད་རྒྱལ་མི་ཐུབ་པ་རེད། དར་ལྷན་གིས་སྒྲིང་ངོས་
 འཕེལ་འབྱུང་གི་ཚས་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁྱད་སྤངས་དང་"
 འཕེལ་རྒྱས་གསལ་བཤད་བྱས་ཏེ, ལྷ་བས་བདེད་འོ་སྒོ་ནས་མི་དང་སྒྲོག་ཆ་གསལ་
 གཅིག་ཏུ་བརྩིས་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང, མི་མི་གང་ལྟར་བྱུང་སྒྱུར་
 བཟང་གི་སྒྲོག་ཆ་གསལ་ཞིག་ལ་རེད, མི་དང་སྒྲོག་ཆ་གསལ་གི་བར་ལ་གཉེན་
 འབྲེལ་གི་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལ, རོ་བོ་མི་འབྲུ་བའི་ཁྱད་པར་ཡང་ཡོད་པ་ཞིག་
 རེད། མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁྱད་སྤངས་དང་འཕེལ་རྒྱས་ལ་རང་ཉིད་གི་ཚས་
 ཉིད་ཡོད་པས, འཕེལ་འབྱུང་སྒྲ་བར་བརྟེན་ནས་འབྲེལ་བཤད་ཐེད་
 ཐུབ་པ་ཞིག་ལ་རེད།

འབྱུང་མེད་གྲལ་རིམ་གི་གསར་བརྟེན་སྒྲིབ་དཔོན་ཞེན་གེ་སིས་དར་"
 ལྷན་རིང་ལྷགས་གི་མིའི་རིགས་གི་འབྱུང་ཁྱད་སྤངས་སྒོར་གི་གཞུང་ལྷགས་ཡང་"
 དག་པ་རྒྱལ་ཁས་ཁས་སྤངས་པ་དང་མཉམ་ཏུ་ཡང་གཏིང་ཟབ་མོའི་སྒོ་ནས་""
 བརྟེན་པ་འདི་ལྟར་ “ཐ་ན་དར་ལྷན་གྱི་མཐའི་དངོས་གཙུག་འདི་"
 “ཉིད་སྒྲོབས་ཆེས་ཆེ་བ་ལྟན་པའི་རང་བྱུང་ཚན་རིག་པ་ཆེས་""
 གྱུང་མིའི་རིགས་གི་ཁྱད་ཚུལ་གསལ་ལ་པོ་ཞེས་སྒྲུབ་གི་ཡོད་པ་ལ་
 རེད, དེ་ནི་ཁོ་ཆོར་སེམས་གཙུག་རིང་ལྷགས་གི་ལྷགས་ཆེན་
 མེད་ས་ནས, འཕ་ཆེལ་གིས་དེའི་ཐད་ལ་བརྟོན་པའི་ལྷས་
 བར་དོས་མ་ཐིན་པའི་ཆེན་གིས་རེད།” (ཞེན་གེ་སི་ «རལ་ཚུལ་
 དེས་སྒྲ་ནས་མིར་འབྱུང་བའི་གོ་རིམ་ནང་བརྟོན་པའི་ལྷས་པ»)

ཨེན་ཀེ་སིས་ཚེད་སྐྱུ་བ་གི་དངོས་གཙོ་དེ་ལུགས་དང་ལོ་རྒྱུས་གི་.....
 དངོས་གཙོ་དེ་ལུགས་གི་ཚུ་བའི་དུགས་པ་སྐྱུ་དེ་, དེ་དང་པས་ཚུ་
 དུག་ཐོག་གི་སྐྱུ་བ་འབྲས་སྒྲིང་བ་སྐྱུ་སྐྱུ་ནས་, «དཔལ་ཚུ་ལ་དེས་སྐྱུ་ནས་
 མིར་འབྱུང་བའི་གོ་དམ་ནང་བཙོན་པའི་རྒྱས་པ་»ཟེར་བའི་གསུང་ཚུ་མ་.....
 འོད་སྤྲོད་འབར་བ་དེ་གིས་ནས་, “སྐྱུ་ནས་མིར་འབྱུང་བའི་” ལོ་རྒྱུས་
 གི་གོ་དམ་ལ་ཚུ་དུག་དང་མཐུན་པའི་སྐྱུ་བ་བྱེད་གནང་ནས་, “དཔལ་
 ཚུ་ལ་གིས་མི་རང་ཉིད་གསར་སྐྱུ་བྱས་པའི་”དུགས་པའི་གཞུང་.....
 ལུགས་རྒྱལ་ས་ཆེ་བ་དེ་གསར་བཙོན་བྱས་པ་དེད་, ཁོང་གིས་མིའི་དུགས་
 དེ་སྤྲོད་ཆགས་ཁམས་ནས་ཁ་དག་པ་བྱུ་བ་དོན་ནི་, དཔལ་ཚུ་ལ་བྱས་པའི་
 འབྲས་བྱུ་ཡིན་པ་དང་, དཔལ་ཚུ་ལ་དེས་སྐྱུ་ནས་མིར་འབྱུང་བའི་གོ་དམ་ནང་
 ཏུ་རག་ལས་སའི་རྒྱས་པ་བཙོན་པ་དེད་, “དེ་མིའི་དུགས་ཡོངས་
 རྒྱུགས་གི་འཆོ་བའི་རྟེན་གཞིའི་ཆ་རྒྱུན་ཡང་དང་པོ་ཡིན་པ་མ་
 ཟད་, དཔལ་ཚུ་དོན་སྤྲོད་དེས་ཅན་གྱི་གི་ཐོག་ནས་དཔལ་
 ཚུ་ལ་གིས་མི་རང་ཉིད་ཀྱང་གསར་སྐྱུ་བྱས་པ་དེད་ཅེས་མི་.....
 བཤད་ཐབས་མེད་གི་ཚད་ལའང་སྐྱེའམ་ཡོད་པ་དེད་。”(ཨེན་
 ཀེ་སི་: «དཔལ་ཚུ་ལ་དེས་སྐྱུ་ནས་མིར་འབྱུང་བའི་གོ་དམ་ནང་བཙོན་པའི་.....
 རྒྱས་པ་»)

“དཔལ་ཚུ་ལ་གིས་མི་རང་ཉིད་གསར་སྐྱུ་བྱས་པའི་”དུགས་
 པའི་གཞུང་ལུགས་རྒྱལ་ས་ཆེན་དེས་, ཚུ་དུག་དང་མཐུན་པའི་སྐྱུ་ནས་
 མིའི་དུགས་གི་འབྱུང་ཁུངས་གསལ་བཤད་གནང་ཡོད་པ་དེད་, ཨེན་ཀེ་སིས་

«རལ་ཚལ་དེས་སྐྱ་ནས་མི་རལ་ཕྱར་བའི་གྲོ་མི་ལ་དང་བཞོན་པའི་བྱས་པ་»
 ཟེར་བའི་འདྲ་སྤྱོད་འབར་བའི་ཚལ་དེ་གིས་ཟེས་, ལོ་བརྒྱ་ཙམ་གི་རིང་ལ
 འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་སྐྱ་ནས་མི་རལ་ཕྱར་བའི་འཕེལ་རྒྱས་གི་དུས་རིམ་གི་...
 འདྲ་བ་སོ་སོའི་རྒྱ་རྒྱར་པ་དང་གདོད་མའི་མིའི་རིགས་གིས་སྤྱད་ཐུང་བའི་
 གདོད་མའི་རལ་ཚལ་གི་ཡོ་བྱད་མང་པོ་གཅིག་ཟེས་གཉིས་མཐུད་དུ་བརྟེན་
 ཡོད་པ་རེད་། དཔུང་གཞི་དེ་དག་གིས་ཨེན་གོ་སིའི་ཆོད་གཏམ་ཡང་དག་
 པ་འགའ་དུ་མེད་པ་ཡིན་པར་སྒྲིག་ནས་བཤེན་དཔར་བྱས་ཡོད་པ་རེད་།

གཉིས་པ་ རལ་ཚལ་གིས་གནའ་པོའི་སྤྱ་དེ་མིར་འཕྱར་ ཏུ་བརྒྱག་པ་རེད

མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་རིང་ལུགས་གི་མཚན་ཉིད་རིག་པས་བསམ་པར་,
 མི་ནི་གནའ་རབས་གི་མི་དང་འདྲ་བའི་སྤྱ་རིགས་ནས་འཕེལ་འཕྱར་བྱུང་""
 བསམ་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་, རལ་ཚལ་ནི་འཕྱར་རྒྱུ་དེ་འབྱུང་དུ་འཕྱག་
 སྤྱད་གི་ཆ་ཞུན་ཐག་ཆོད་གི་རང་བཞིན་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད་། སྤྱ་ནས་
 མིར་འཕེལ་འཕྱར་བྱུང་བ་དེ་ནི་ཆོད་འཕྱར་ནས་ངོ་པོ་འཕྱར་བའི་གྲོ་མི་""
 ཞིག་རེད་, དེར་འཕེལ་རྒྱས་གི་དུས་རིམ་ཏ་ཅང་རིང་པོ་ཞིག་བརྒྱད་ཡོད་པ་
 དང་, བར་ཀླལ་གི་བྱ་རིམ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་བརྒྱད་ཡོད་པ་རེད་།

ནགས་ཚལ་གི་གནའ་པོའི་སྤྱ་——མིའི་རིགས་གི་མེས་པོ་

ཆོན་རིག་གི་དཔུང་གཞི་ལྟར་ན་, ད་ནས་ཏ་ལམ་མི་ལོ་བྱེ་བ་གཅིག་

དང་ཡང་ན་གཉིས་ཙམ་གི་སྒྲིབ་ལ། ཆབ་འི་ཁུལ་དང་ཆ་ཁུལ་རྗེས་མ་ཕུན་
པའི་ནགས་ལྷང་ས་ཆ་ན། འཕེལ་ཆད་མཐོ་བའི་གནའ་རབས་གི་མི་དང་
འདྲ་བའི་སྤྱི་དྲིགས་ཞིག་འཆོལ་ཞིན་ཡོད་པ་རེད། དེའི་བསྐྱུས་མིང་ལ་
གནའ་པོའི་སྤྱི་ཟེར། དེ་ནི་དེང་རབས་གི་མིའི་དྲིགས་དང་དེང་རབས་གི་
མི་དང་འདྲ་བའི་སྤྱི་དྲིགས་ཕྱོད་མང་གི་ཟེས་པ་རེད།

ད་སྐབས་ཡ་མིང་དང་། ཟླ་མིང་། མེ་ཁུ་མིང་བཅས་གིས་ཁུལ་
ཁ་གསལ་ན། གནའ་པོའི་སྤྱི་དེད་ག་གི་ཁུས་པ་རྫོང་རྒྱུར་པ་བརྟེན་ཡོད།
གནའ་པོའི་སྤྱི་དེ་ཐོག་མར་ཆབ་འི་ཁུལ་གི་ནགས་ཁོང་དུ་ཁྱུ་ཁྱུ་བྱས་ནས་……
འཆོལ་ཞིན་ཡོད། རྗེས་སུ་སའི་གོ་ལའི་ཐོག་ཏུ་ས་ཕྱོད་དང་གནམ་གཤིས་
སྐགས་རང་བྱུང་ཆ་ཁྱེན་གི་བྱགས་ཁྱེན་ཐེབས་པའི་དབང་གིས། “ཁྱུ་མ་ཆོ་
མོད་ཞིང་དུ་བྱུར་པའི” འབྱུར་ཐོག་བྱུང་ནས། གནའ་པོའི་སྤྱི་ནམས་འཆོ་
སའི་རང་བྱུང་གིས་ཁུལ་དེ། སྤམ་བཞིན་སྐམ་ཞིང་འབྲུགས་པར་བྱུར་པ་དང་།
ནགས་ཆལ་ཡང་སྤམ་བཞིན་རྗེ་རྒྱུད་དང་ཐ་ན་མེད་པར་བྱུར་པ་རེད། དེ་ནི་
ཁུས་ཕྱོད་ཏ་ཅང་རིང་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་བཤད་མི་དགོས་པ་རེད། ཁུས་ཕྱོད་
ཏ་ཅང་རིང་པོའི་གོ་སྤམ་དེའི་ནང་ལ། གནའ་པོའི་སྤྱི་མང་པོ་སྤམ་བཞིན་
མེད་པར་བྱུར་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། རང་བྱུང་གི་གནས་ལུལ་དང་
འཆོལ་འི་ཆ་ཁྱེན་ལ་འཐབ་ཚོད་བྱེད་པའི་གོ་སྤམ་ནང་དུ། གནའ་པོའི་
སྤྱི་ཁ་གསལ་གིས་(ནགས་ཆལ་གི་གནའ་པོའི་སྤྱི་ཟེར། 1956 ལོའི་སྤྱི་
2 པར། རང་བྱུལ་ཆུ་རྒྱུ་གི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་ཆོས་ལུན་ནམ་ཞིང་
ཆེན་ཁེ་ཡོན་ཞེན་གིས་ཁོངས་སུ་ནགས་ཆལ་གི་གནའ་པོའི་སྤྱིའི་སོ་རྫོང་……